

7. Pro sudovu praktyku u spravakh pro perevyshchennia vlady abo sluzhbovykh povnovazhen: Postanova PVSU № 15. (2003. December 26). [On judicial practice in cases of abuse of power or official powers: Resolution of the State Security Service of Ukraine No. 15]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0015700-03#Text> [in Ukrainian].

8. Pro sudovu praktyku u spravakh pro khabarnytstvo: postanova PVSU № 5. (2002, April 26). [On judicial practice in bribery cases: resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine No. 5]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-02#Text> [in Ukrainian].

9. Taran, N. H. (2019). Subiekt zlochynu u kryminalnomu pravi Ukrainy: teoretychni ta prykladni aspekty. [The subject of the crime in the criminal law of Ukraine: theoretical and applied aspects]. *Doctor's thesis*. Kyiv: Nats. akad. vnutr. Sprav [in Ukrainian].

10. Terentev, V. Y. (2006). Uholovnaia otvetstvennost spetsialnogo sub'yekta prestupleniya po uholovnomu pravu Ukrainy : monohrafiia. [Criminal liability of a special subject of a crime under the criminal law of Ukraine: monograph]. Nykolaev : Dyzaïn y polyhrafyia [in Ukrainian].

11. Ustyenko, V. V. (1989). Spetsyalnyi subekt prestupleniya. [Special subject of crime]. Kharkov : Vysha shkola [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 8.11.2023

УДК 351.74

DOI: 10.36550/2522-9230-2023-15-244-250

Шевченко Василь Михайлович,

ад'юнкт відділу організації освітньо-наукової підготовки
Харківського національного університету внутрішніх справ
<https://orcid.org/0000-0002-7072-961X>
vasyl.shevchenko93@gmail.com

ПРЕВЕНТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ: ДО ПИТАННЯ ПРОБЛЕМАТИКИ ТЕРМІНОЛОГІЧНОГО РОЗМЕЖУВАННЯ ОКРЕМИХ СУМІЖНИХ ПОНЯТЬ КРИЗЬ ПРИЗМУ СУЧАСНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

У статті визначено особливості превентивної діяльності Національної поліції на підставі аналізу положень чинного законодавства в контексті термінологічного розмежування окремих суміжних категорій.

З'ясовано, що термін «превенція» кореспондується з небезпекою, небажаними наслідками, а сутність «превенції», як явища, визначається сукупністю дій, заходів, які «працюють на випередження», тобто спрямованих на недопущення певних наслідків, які є очікуваними, прогнозованими від певних дій, подій чи явищ негативного характеру. Визначено, що мета превенції у загальному вигляді полягає у трансформації стану небезпеки у стан безпеки шляхом нейтралізації відповідних чинників.

Наголошено, що «превенція» в поліцейській діяльності є одним із ключових, базисних завдань, які стоять перед Національною поліцією в обраному Україною європейському векторі руху, безпосередньо обумовлених інтересами суспільства та потребою безпеки як фундаменту сталого розвитку загалом.

Визначено особливості превентивної діяльності Національної поліції як самостійного напрямку поліцейської діяльності: 1) здійснюється на виконання завдань щодо: а) забезпечення публічної безпеки та порядку; б) забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави; в) охорони життя і здоров'я людини; г) забезпечення безпеки дорожнього руху; ґ) дотримання вимог дозвільної системи; д) дотримання обмежень, установлених законодавством щодо різних категорій осіб, які перебувають на профілактичному обліку; е) здійснення поліцейського піклування; 2) здійснення превентивної діяльності може обмежувати певні права і свободи людини, що впливає як зі змісту ст.ст. 31-41 Закону України «Про Національну поліцію», так і зі змісту ч. 1 ст. 29 Закону, якою надано визначення поліцейського заходу; 3) здійснення превентивної діяльності не завжди пов'язано із делінквентністю, превентивні поліцейські заходи можуть бути застосовані зокрема й у зв'язку з надзвичайними ситуаціями; 4) шляхом здійснення превентивної діяльності забезпечується не лише недопущення вчинення правопорушення, але й зокрема виявлення правопорушень та їх припинення.

Ключові слова: превентивна діяльність, Національна поліція, превентивна діяльність, превенція, профілактична діяльність Національної поліції, профілактика, попередження, запобігання, адміністративно-правові заходи, організаційні інструменти.

Shevchenko V. PREVENTIVE ACTIVITY OF THE NATIONAL POLICE: TO THE ISSUE OF THE TERMINOLOGICAL DELIMITATION OF CERTAIN RELATED CONCEPTS THROUGH THE PRISM OF MODERN LEGISLATION

The article defines the peculiarities of the preventive activities of the National Police based on the analysis of the provisions of the current legislation in the context of the terminological demarcation of separate related categories.

Випуск 15. 2023

© В.М.Шевченко, 2023

It was found that the term «prevention» corresponds to danger, undesirable consequences, and the essence of «prevention» as a phenomenon is determined by a set of actions, measures that «work to anticipate», that is, aimed at preventing certain consequences that are expected, predicted from certain actions, events or phenomena of a negative nature. It was determined that the general purpose of prevention is to transform a state of danger into a state of safety by neutralizing the relevant factors.

It was emphasized that «prevention» in police activity is one of the key, basic tasks facing the National Police in the European vector of movement chosen by Ukraine, directly determined by the interests of society and the need for security as the foundation of sustainable development in general.

The specifics of the preventive activity of the National Police as an independent direction of police activity are defined: 1) it is carried out to fulfill tasks related to: a) ensuring public safety and order; b) ensuring the protection of human rights and freedoms, the interests of society and the state; c) protection of human life and health; d) ensuring road traffic safety; e) compliance with the requirements of the permit system; f) compliance with the restrictions established by legislation regarding various categories of persons who are on preventive registration; g) implementation of police supervision; 2) implementation of preventive activities may limit certain human rights and freedoms, which follows from the content of Art. 31-41 of the Law of Ukraine «On the National Police», as well as from the content of Part 1 of Art. 29 of the Law, which defines a police measure; 3) the implementation of preventive activities is not always connected with delinquency, preventive police measures can be applied in particular in connection with emergency situations; 4) by carrying out preventive activities, it is ensured not only that offenses are not committed, but also, in particular, the detection of offenses and their termination.

Key words: preventive activity, National Police, preventive activity, prevention, preventive activity of the National Police, prevention, prevention, prevention, administrative and legal measures, organizational tools.

Постановка проблеми. Одним із головних критеріїв незворотнього європейського та євроатлантичного курсу України, проголошених Конституцією України, є забезпечення безумовної пріоритетності прав і свобод людини, що є безпосереднім та головним обов'язком держави в особі органів публічного управління, серед яких, на наше переконання, чільне місце займає саме Національна поліція України. Адже саме на цей центральний орган виконавчої влади згідно із Законом України «Про Національну поліцію» [1] покладено обов'язок «служіння суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку». В контексті наведеного такий напрямок діяльності Національної поліції як превентивна діяльність відіграє далеко не останню роль, адже в будь-якому випадку усунення негативних наслідків – процес набагато складніший аніж їх запобігання, поготів якщо мова йде про найбільшу цінність – життя та здоров'я людини. Тому саме недопущення вчинення правопорушень, що об'єктивується таким явищем як «превенція» в поліцейській діяльності, на наш погляд є одним із ключових, базисних завдань, які стоять перед Національною поліцією в обраному Україною європейському векторі руху, безпосередньо обумовлених інтересами суспільства та потребою безпеки як фундаменту сталого розвитку загалом.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вагоме значення для розвитку досліджуваної проблематики становлять наукові праці таких вітчизняних науковців як: Бандурка О., Батан Ю., Безпалова О., Джафарова О., Джужа О., Кобзар О., Лошицький М., Парханов Г., Рязанцева І., Шатрава С., які заклали науково-теоретичне підґрунтя обраної теми дослідження.

Метою статті є визначення особливостей превентивної діяльності Національної поліції на підставі аналізу положень чинного законодавства в контексті термінологічного розмежування окремих суміжних категорій.

Виклад основного матеріалу дослідження. В першу чергу для розкриття змісту та визначення особливостей превентивної діяльності Національної поліції слід звернутися до семантико-лінгвістичної сутності поняття «превенція». Оскільки, як слушно звертає увагу Кравченко С., «сама мова є найважливішим способом передачі будь-якої інформації, у тому числі й правового характеру. Завдяки мові відображені у свідомості ознаки стосовно предметів втілюються в матеріальну форму слів, і тим самим утворюється основа для ідеальних об'єктів мислення – понять, за допомогою яких здійснюється процес мислення. У цьому плані – мова першооснова не тільки утворення правових понять, але і фактор, що безпосередньо впливає на процес формування права» [2, с. 2].

Сам термін «превенція» має іншомовне походження, а саме – походить від латинського «praeventio» – попередження, застереження, «praevenio» – випереджати (превентивний), (praе + via) той, що йде попереду, передній [3, с. 168]. «Praе» означає перед, попереду, «venio» – приходити, перебувати; потрапляти (інтервенція) [3, с. 167, 188], тобто префікс «praе» («перед») виступає значимою частиною слова та має словотворчу функцію. Загалом слова з префіксом «перед» вживаються в контексті позначення: 1) випередження в чому-небудь; 2) для позначення того, що відбувається напередодні настання чого-небудь; 3) що відбувається напередодні чіх-небудь дій [4, с. 722].

Словник української мови трактує поняття «превенція» як відвернення, попередження чого-небудь [5]. В інших словникових виданнях загального спрямування – Великому тлумачному словнику сучасної української мови, Словнику іншомовних слів «превенція» трактується здебільшого як «запобігання злочинам». Водночас сам термін «превенція» широко застосовується не лише в юриспруденції, але й в медицині, психології, зокрема суїцидології, соціальній педагогіці, економіці тощо.

Тобто термін «превенція» кореспондується з небезпекою, небажаними наслідками, а сутність «превенції», як явища, визначається сукупністю дій, заходів, які «працюють на випередження», тобто спрямованих на недопущення певних наслідків, які є очікуваними, прогнозованими від певних дій, подій чи

явищ негативного характеру. З огляду на наведене вбачається, що мета превенції у загальному вигляді полягає у трансформації стану небезпеки у стан безпеки шляхом нейтралізації відповідних чинників.

Слід відмітити, що категорії «превенція», «превентивна діяльність» загалом не є широко розповсюдженими в українському законодавстві. Вперше наведена термінологія у вітчизняному законодавстві з'являється у 90-х роках, зокрема у Законі України «Про оподаткування доходів підприємств і організацій» від 21 лютого 1992 року № 2146-ХІІ [6], постанові Верховної Ради України «Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки» від 5 березня 1998 року № 188/98-ВР [7], в яких мова йде про «превентивні заходи». Більш активно законодавець почав застосовувати ці терміни лише впродовж останніх 10 років, зокрема мова йде про Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII [8], де власне лише в преамбулі йде мова про застосування «превентивних антикорупційних механізмів», Закон України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року № 580-VIII [1], Положення про Національну поліцію, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 877 [9] та низку інших підзаконних нормативно-правових актів.

Така видозміна законодавчої лексики із більших звичних правникам термінів «профілактика», «запобігання», «попередження», «припинення», «протидія», «боротьба» тощо зумовила активізацію наукових пошуків в напрямку досліджень превентивної діяльності, зокрема й в діяльності Національної поліції. Хоча кількість часом діаметрально протилежних поглядів на співвідношення і взаємозамінність наведених вище понять та безпосередньо практичну доцільність їх розмежування в науковій літературі правничого спрямування не зменшується.

Дійсно, сучасна довідкова література загального спрямування переважно трактує поняття «профілактика», «запобігання», «попередження», «превенція» як рівноцінні, принаймні в загальнорозмовному ракурсі. Наприклад Словник синонімів української мови визначає прикметники «превентивний», «запобіжний», «профілактичний», «попереджувальний» як синонімічні [10]. Слушно на наш погляд зауважує Батан Ю., що труднощі, пов'язані зі вживанням і співвідношенням превентивних термінопонять передусім спричинені тим, що ці поняття мають походження з різних мов («превенція» – з латини, «запобігання» – зі староукраїнської, «попередження» з цим значенням – з російської, «профілактика» – з грецької) [11, с. 12]. Тобто семантичне навантаження цих слів дуже близьке, але етимологія – різна.

Деякі науковці вважають, що розрізнити такі категорії взагалі немає сенсу. Так на думку Джужі О. термінологічна дискусія стосовно розмежування цих понять, що визначають одне й те саме явище, явно недоцільна, оскільки не має теоретичного та практичного сенсу, є явно надуманою, поглиблює понятійну плутанину, змушує вчених «переключатися» з аналізу змісту явища на його етимологічну оболонку [12]. В аспекті наведеного хочемо зауважити, що ми не можемо погодитися із тим, що практичного сенсу даної термінологічної дискусії немає, оскільки чіткість та недвозначність термінології в юриспруденції має надзвичайне значення, зокрема:

1) точність і ясність правничих формулювань, якісні і чітке їх мовне втілення, правильне й однозначне використання правничої термінології сприяє належному розумінню нормативно-правних актів, є важливою передумовою подальшого процесу інтерпретації та реалізації сформульованих у мовній формі правних приписів [2, с. 1];

2) єдність термінології вже має превентивний характер, оскільки однакове вживання термінопонять як під час правотворчості, так і в процесі правозастосування запобігає різночитанню, колізіям, неоднозначності, правовим спорам і юридичним конфліктам [11, с. 11];

3) застосування неправильної термінології в національному законодавстві впливає на прийняття неправильних рішень на державному рівні [13, с. 48].

Тому слід погодитися із Лошицьким М., який справедливо наголошує, що обґрунтування ієрархічного розташування цих термінів має важливе не лише теоретичне, а й практичне значення. Однак, в його основу має бути покладено не етимологічне значення лексичних одиниць, а, передусім, конкретний зміст, який в них вкладається стосовно практики боротьби зі злочинністю [14, с. 35].

При цьому проблемність розмежування даних категорій обумовлена зокрема відсутністю єдиного та однозначного підходу до їх застосування у вітчизняному законодавстві. Що стосується безпосередньо тематики нашого дослідження, найбільш проблемним виявляється неоднозначне застосування понять «превентивна діяльність» та «профілактична діяльність» Національної поліції, оскільки в одних нормативно-правових актах, ці категорії ототожнюються, а в інших – розглядаються як різні напрями діяльності.

Так вітчизняні науковці Джафарова О. [15], Шатрава С., Рязанцева І., Парханов Г. [16] слушно звертають увагу, що п. 1 ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» [1], п.п. 2 п. 4 Положення про Національну поліцію [9], а також п. 2 Розділу III Положення про Департамент патрульної поліції [17] чітко визначено, що поліція відповідно до покладених на неї завдань здійснює (або провадить) превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень. Тобто законодавець у наведених положеннях наочно розмежовує превентивну і профілактичну діяльність на окремі напрями поліцейської діяльності, тобто функції [15, с. 177; 16, с. 106].

При цьому в Законі України «Про Національну поліцію» визначено лише перелік превентивних

заходів, у формі яких реалізується превентивна діяльність Національної поліції, а саме: 1) перевірка документів особи; 2) опитування особи; 3) поверхнева перевірка і огляд; 4) зупинення транспортного засобу; 5) вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території; 6) обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю; 7) проникнення до житла чи іншого володіння особи; 8) перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ; 9) застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису; 10) перевірка дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб; 11) поліцейське піклування [1].

Водночас в Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад, затвердженій наказом Міністерства внутрішніх справ України від 28 липня 2017 року № 650 [18] «превентивна» та «профілактична» діяльність фактично ототожнюються. Так під превентивною (профілактичною) діяльністю дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад розуміються заходи, що застосовуються дільничними офіцерами поліції та поліцейськими офіцерами громад у межах компетенції, спрямовані на запобігання кримінальним та іншим правопорушенням, перевірку дотримання обмежень, установлених законодавством щодо осіб, які перебувають на профілактичному обліку, здійснення поліцейського піклування. В цій же Інструкції мова йде і про превентивний (профілактичний) облік – як комплекс організаційно-практичних заходів у діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад із запобігання, фіксації та припинення правопорушень, контролю за поведінкою осіб із метою недопущення повторного вчинення ними правопорушень, дотриманням установлених законодавством тимчасових обмежень та виконанням покладених зобов'язань [18].

В Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України, затвердженій наказом Міністерства внутрішніх справ України від 19 грудня 2017 р. № 1044 мова йде про профілактику адміністративних і кримінальних правопорушень серед дітей – діяльність підрозділів Національної поліції України, спрямовану на виявлення та усунення причин і умов, що призводять до вчинення дітьми адміністративних і кримінальних правопорушень та про профілактичний облік дітей – комплекс заходів із взяття на облік, наповнення та підтримання в актуальному стані баз даних, що входять до єдиної інформаційної системи МВС, стосовно дітей, щодо яких здійснюється профілактична робота [19].

В цій же Інструкції серед основних завдань підрозділів ювенальної превенції визначено саме профілактичну діяльність – діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню дітьми кримінальних і адміністративних правопорушень, виявлення причин і умов, які цьому сприяють, вжиття в межах своєї компетенції заходів для їх усунення [19]. При цьому про здійснення безпосередньо превентивної діяльності в Інструкції мова взагалі не йде.

В Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 7 грудня 2017 року № 2229-VIII також вживається термін «профілактичний облік», під яким розуміється здійснення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України організаційно-практичних заходів щодо контролю за поведінкою кривдника з метою недопущення повторного вчинення домашнього насильства, за дотриманням ним тимчасових обмежень його прав та виконанням обов'язків, покладених на нього у зв'язку із вчиненням домашнього насильства [20]. Закон України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» від 1 грудня 1994 року № 264/94-ВР оперує поняттям «профілактичні заходи». Так у ст. 1 Закону визначено, що адміністративний нагляд – це система тимчасових примусових профілактичних заходів спостереження і контролю за поведінкою окремих осіб, звільнених з місць позбавлення волі, що здійснюються органами Національної поліції [21].

У п. 1 Порядку організації та проведення профілактичних заходів, затвердженому наказом Національної поліції України від 27 грудня 2016 року № 1377 визначено, що даний Порядок визначає основні організаційні напрями діяльності поліції щодо проведення превентивної та профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання вчиненню правопорушень [22]. Тобто теж нібито розмежовуються ці два види діяльності як окремі функції Національної поліції України. Але далі в тексті наказу мова йде лише про профілактичні заходи, під якими розуміються дії поліції, спрямовані на недопущення правопорушень та запобігання їх учиненню, ліквідацію причин та умов, що їх викликають [22].

Враховуючи наведені положення нормативно-правових актів, маємо констатувати, що на сьогодні дійсно складно провести чітке розмежування превентивної та профілактичної діяльності Національної поліції. При цьому, як можна помітити, для розкриття змісту даних категорій застосовуються споріднені терміни, змістом яких є певні дії щодо недопущення вчинення правопорушень, зокрема такі як «запобігання», «припинення», що також ускладнює встановлення меж застосування усієї сукупності термінів, що позначають та характеризують різні аспекти механізму протидії злочинності. Що й не дивно, адже буквальне тлумачення більшості цих понять свідчить якщо не про їх синонімічність в загальноорозмовному ракурсі, то про суттєву семантичну спорідненість.

Водночас, як слушно зазначає Джафарова О., хоча категорії «профілактична діяльність» і «превентивна діяльність» дуже схожі, але мають певні відмінності. Зокрема профілактична діяльність завжди спрямована на певного суб'єкта, об'єкта або захід. При цьому «превентивна діяльність» не має чіткого об'єкта, суб'єкта або предмета впливу, вона спрямована на суспільні відносини в певній сфері, тобто остання має більш широкий спектр розповсюдження і застосовується в більшості випадків коли протиправні дії ще не

були вчинені [15, с. 177].

Висновки. Підсумовуючи наведене, на підставі аналізу наведених положень нормативно-правових актів, можемо зробити висновок, що профілактична діяльність Національної поліції полягає у: 1) виявленні, запобіганні розвитку та усуненні факторів і чинників, що призводять до формування у особи девіантної поведінки, яка може призвести до вчинення правопорушень, а також нейтралізації механізмів делінквентної поведінки; 2) проведенні спеціальних організаційно-практичних та роз'яснювально-виховних заходів впливу щодо: а) осіб, схильних до девіантної поведінки, б) осіб, які перебувають на профілактичному обліку в органах поліції – з метою недопущення вчинення повторного правопорушення, коригування поведінки осіб, що є схильними до їх вчинення.

Водночас превентивна діяльність Національної поліції має свої характерні особливості, що свідчить про той факт, що обидва види діяльності є самостійними напрямками поліцейської діяльності, які характеризують різні аспекти механізму протидії злочинності:

– по-перше, превентивна діяльність здійснюється на виконання завдань щодо: 1) забезпечення публічної безпеки та порядку; 2) забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави; 3) охорони життя і здоров'я людини; 4) забезпечення безпеки дорожнього руху; 5) дотримання вимог дозвільної системи; 6) дотримання обмежень, установлених законодавством щодо різних категорій осіб, які перебувають на профілактичному обліку; 7) здійснення поліцейського піклування;

– по-друге, здійснення превентивної діяльності може обмежувати певні права і свободи людини, що впливає як зі змісту ст.ст. 31-41 Закону України «Про Національну поліцію», так і зі змісту ч. 1 ст. 29 Закону, якою надано визначення поліцейського заходу;

– по-третє, здійснення превентивної діяльності не завжди пов'язано із делінквентністю, превентивні поліцейські заходи можуть бути застосовані зокрема й у зв'язку з надзвичайними ситуаціями;

– по-четверте, шляхом здійснення превентивної діяльності забезпечується не лише недопущення вчинення правопорушення, але й зокрема виявлення правопорушень та їх припинення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40-41. ст. 379.

2. Кравченко С. Мова як фактор правоутворення та законотворення: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Одеса, 2000. 20 с.

3. Рибачок С. Латинська мова для студентів-юристів: навч. посіб. Тернопіль, 2012. 190 с.

4. Глумачний словник сучасної української мови / укладачі: Л. Коврига, Т. Ковальова, В. Пономаренко; за ред. докт. філолог. наук, проф. В. Калашника. Х.: Белкар-книга, 2005. 800 с.

5. Словник української мови у 20 томах. URL: <https://1677.slovaronline.com/99925-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%8F>

6. Про оподаткування доходів підприємств і організацій: Закон України від 21 лютого 1992 року № 2146-XII (втратив чинність). *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 23. ст. 333.

7. Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки: постанова Верховної Ради України від 5 березня 1998 року № 188/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 38-39. ст. 248.

8. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 49. ст. 2056.

9. Про затвердження Положення про Національну поліцію: постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 877. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/248607704>

10. Словник синонімів української мови. URL: <https://1675.slovaronline.com/28900-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%B9>

11. Батан Ю. Поняттєво-категорійний апарат превенції як призначення права. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. Дідоренка*. 2017. Вип. 4. С. 11–19.

12. Курс кримінології: Загальна частина: Підручник: У 2 кн. / О. Джу́жа, П. Михайленко, О. Кулик та ін.; за заг. ред. О. Джу́жи. К.: Юрінком Інтер, 2001. 352 с.

13. Куркова К. Особливості категорійного розуміння науково-технологічного розвитку як об'єкта адміністративно-правового забезпечення. *Актуальні проблеми юридичної науки та практики в XXI столітті: матеріали Міжнар. науково-практичної конф. (Рівне, 16–17 жовт. 2020 р.)*. Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'ячука. Рівне: Видавничий дім «Гельветика», 2020. С. 47–52.

14. Лошицький М. Новий погляд на категоріальний апарат теорії профілактики правопорушень. *Митна справа*. 2014. № 1 (2.1). С. 33–40.

15. Джафарова О. Національна поліція України як провідний суб'єкт здійснення превентивної діяльності. *Шлях успіху і перспективи розвитку* (до 26 річниці заснування Харківського національного університету внутрішніх справ, матер. Міжнародної науковопрактичної конференції (Харків, 20 лист. 2020 року). Харків: Харківський національний університет внутрішніх, 2020. С. 176–178.

16. Шатрава С., Рязанцева І., Парханов Г. Превентивна діяльність Національної поліції України як об'єкт адміністративно-правового дослідження. *Наше право*. 2023. № 3. С. 103–109.
17. Про затвердження Положення про Департамент патрульної поліції: наказ Національної поліції України від 6 листопада 2015 року № 73. URL: <https://www.npu.gov.ua/acts/pro-zatverdzhennya-polozhennya-pro-departament-patrujnoyi-sluzhbi-zi-zminami>
18. Інструкція з організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 28 липня 2017 року № 650 (у редакції наказу Міністерства внутрішніх справ України від 18 травня 2022 року № 301). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17#Text>
19. Інструкція з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 19 грудня 2017 року № 1044. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text>
20. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 7 грудня 2017 року № 2229-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 5. ст. 35.
21. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі: Закон України від 1 грудня 1994 року № 264/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 52. ст. 455.
22. Про затвердження Порядку організації та проведення профілактичних заходів: наказ Національної поліції України від 27 грудня 2016 року № 1377. URL: <https://mvs.gov.ua/uk/documents/normativno-pravovi-akti>

REFERENCES:

1. Pro Natsional'nu politsiyu (2015, 2 lypnya) [On the National Police] : Zakon Ukrayiny № 580-VIII. Vidomosti Verkhovnoyi Rady. 2015. № 40-41. st. 379. [in Ukrainian].
2. Kravchenko, S. (2000). Mova yak faktor pravoutvorennya ta zakonotvorennya [Language as a factor in law-making and law-making] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.01. Odesa. 20 s. [in Ukrainian].
3. Rybachok, S. (2012). Latyns'ka mova dlya studentiv-yurystiv [Latin language for law students]: navch. posib. Ternopil'. 190 s. [in Ukrainian].
4. Tlumachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayins'koyi movy [Interpretive dictionary of the modern Ukrainian language] / ukladachi: L. Kovryha, T. Koval'ova, V. Ponomarenko; za red. dokt. filoloh. nauk, prof. V. Kalashnyka. KH.: Belkar-knyha, 2005. 800 s. [in Ukrainian].
5. Slovnyk ukrayins'koyi movy u 20 tomakh [Dictionary of the Ukrainian language in 20 volumes]. URL: <https://1677.slovaronline.com/99925-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%8F>. [in Ukrainian].
6. Pro opodatkuvannya dokhodiv pidpryemstv i orhanizatsiy (1992, 21 lyutoho) [On income taxation of enterprises and organizations] : Zakon Ukrayiny № 2146-XII vtratyv chynnist'). Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny. № 23. st. 333. [in Ukrainian].
7. Pro Osnovni napryamy derzhavnoyi polityky Ukrayiny u haluzi okhorony dovkillya, vykorystannya pryrodnykh resursiv ta zabezpechennya ekolohichnoyi bezpeky (1998, 5 bereznia) [On the main directions of the state policy of Ukraine in the field of environmental protection, use of natural resources and ensuring environmental safety] : postanova Verkhovnoyi Rady Ukrayiny № 188/98-VR. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny. № 38-39. st. 248. [in Ukrainian].
8. Pro zapobihannya koruptsiyi (2014, 14 zhovtnia) [On prevention of corruption]: Zakon Ukrayiny № 1700-VII. Vidomosti Verkhovnoyi Rady. № 49. st. 2056. [in Ukrainian].
9. Pro zatverdzhennya Polozhennya pro Natsional'nu politsiyu (2015, 28 zhovtnia) [On approval of the Regulations on the National Police] : postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny № 877. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/248607704>. [in Ukrainian].
10. Slovnyk synonymiv ukrayins'koyi movy [Dictionary of synonyms of the Ukrainian language]. URL: <https://1675.slovaronline.com/28900-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%B9>. [in Ukrainian].
11. Batan, YU. (2017). Ponyattyevo-katehoriynyy aparat preventsiyi yak pryznachennya prava [Conceptual-categorical apparatus of prevention as the assignment of law]. *Visnyk Luhans'koho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav imeni E. Didorenka*. Vyp. 4. S. 11–19. [in Ukrainian].
12. Kurs kryminolohiyi: Zahal'na chastyna [Criminology course: General part] : Pidruchnyk: U 2 kn. / O. Dzhuzha, P. Mykhaylenko, O. Kulyk ta in.; za zah. red. O. Dzhuzhy. K.: Yurinkom Inter, 2001. 352 s. [in Ukrainian].
13. Kurkova, K. (2020) Osoblyvosti katehoriynoho rozuminnya naukovo-tekhnologichnoho rozvytku yak ob'yekta administratyvno-pravovoho zabezpechennya [Peculiarities of the categorical understanding of scientific and technological development as an object of administrative and legal support]. *Aktual'ni problemy yurydychnoyi nauky ta praktyky v XXI stolitti: materialy Mizhnar. naukovo-praktychnoyi konf. (Rivne, 16–17 zhovt. 2020 r.)*. Mizhnarodnyy ekonomiko-humanitarnyy universytet im. akademika Stepana Dem'yanchuka. Rivne: Vydavnychy dim «Hel'vetyka». S. 47–52. [in Ukrainian].
14. Loshyts'kyu, M. (2014). Novyy pohlyad na katehoriial'nyy aparat teoriiy profilaktyky pravoporushen' [A new look at the categorical apparatus of the theory of crime prevention]. *Mytna sprava*. № 1 (2.1). S. 33–40. [in Ukrainian].

15. Dzhafarova, O. (2020). Natsional'na politsiya Ukrainy yak providnyy sub'yekt zdiysnennya preventyvnoyi diyal'nosti [The National Police of Ukraine as a leading subject of preventive activities]. *Shlyakh uspikhu i perspektyvy rozvytku (do 26 richnytsi zasnuvannya Kharkivs'koho natsional'noho universytetu vnutrishnikh sprav. mater. Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsiyi (Kharkiv, 20 lyst. 2020 roku). Kharkiv: Kharkivs'kyi natsional'nyy universytet vnutrishnikh. S. 176–178. [in Ukrainian].*

16. Shatrava, S., Ryazantseva, I., Parkhanov, H. (2023). Preventyvna diyal'nist' Natsional'noi politsiyi Ukrainy yak ob'yekt administratyvno-pravovoho doslidzhennya [Preventive activity of the National Police of Ukraine as an object of administrative and legal research]. *Nashe pravo. № 3. S. 103–109. [in Ukrainian].*

17. Pro zatverdzhennya Polozhennya pro Departament patrol'noi politsiyi (2015, 6 lystopada) [On the approval of the Regulation on the Department of Patrol Police]: nakaz Natsional'noi politsiyi Ukrainy № 73. URL: <https://www.npu.gov.ua/acts/pro-zatverdzhennya-polozhennya-pro-departament-patrol'noi-sluzhbi-zi-zminami>. [in Ukrainian].

18. Instruktsiya z orhanizatsiyi diyal'nosti dil'nychnykh ofitseriv politsiyi ta politseys'kykh ofitseriv hromad (2022, 28 lypnya) [Instructions for organizing the activities of precinct police officers and community police officers]: nakaz Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy № 650 (u redaktsiyi nakazu Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy vid 18 travnya 2022 roku № 301). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17#Text>. [in Ukrainian].

19. Instruktsiya z orhanizatsiyi roboty pidrozdiliv yuvenal'noi preventsiyi Natsional'noi politsiyi Ukrainy (2017, 19 hrudnya) [Instructions for organizing the work of juvenile prevention units of the National Police of Ukraine]: nakaz Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy № 1044. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text>. [in Ukrainian].

20. Pro zapobihannya ta protydyu domashn'omu nasyl'stvu (2017, 7 hrudnya) [On preventing and combating domestic violence]: Zakon Ukrainy № 2229-VIII. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady. 2018. № 5. st. 35. [in Ukrainian].*

21. Pro administratyvnyy nahlyad za osobamy, zvil'nenymy z mist' pozbavleniya voli (1994, 1 hrudnya) [On administrative supervision of persons released from prisons] : Zakon Ukrainy № 264/94-VR. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy. 1994. № 52. st. 455. [in Ukrainian].*

22. Pro zatverdzhennya Poryadku orhanizatsiyi ta provedennya profilaktychnykh zakhodiv (2016, 27 hrudnya) [On approval of the Procedure for organizing and conducting preventive measures]: nakaz Natsional'noi politsiyi Ukrainy № 1377. URL: <https://mvs.gov.ua/uk/documents/normativno-pravovi-akti>. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 8.11.2023

УДК 349.6(477)

DOI: 10.36550/2522-9230-2023-15-250-255

Кристюк Владислав Олегович,

аспірант кафедри аграрного, земельного та екологічного права

імені академіка В.З.Янчука

Національного університету біоресурсів і природокористування

e-mail: warhammer3014@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0002-5832-422X>

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ: ДОСВІД МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Статтю присвячено дослідженню питання правового забезпечення екологічної безпеки. Розглянуто питання міжнародної співпраці у сфері екології. Проаналізовано діяльність та структуру міжнародних організацій, що здійснюють екологічну політику.

Автором встановлено, що проблема захисту довкілля є важливим питанням зовнішньої політики на міжнародній арені. Охорона навколишнього природного середовища належить до найбільш важливих глобальних проблем виживання людської цивілізації. Саме тому міжнародні урядові й неурядові екологічні організації повинні активно співпрацювати у контексті актуалізації різноманітних екологічних питань та проблем.

Визначено, що проблеми екології є за своєю природою міжнародними, а тому роль міжнародних екологічних організацій у їх вирішенні є надзвичайно важливою. Саме міжнародні екологічні організації є рушійним суб'єктом відстоювання екологічних проблем, привертання уваги міжнародної спільноти до їх вирішення; вони здатні реально впливати на урядові рішення та суспільство. Зроблено висновок про те, що в інтересах міжнародного співтовариства підтримувати функціонування міжнародних екологічних організацій, а також залучати до процесу покращення стану довкілля та створення ефективного механізму вирішення екологічних проблем ще більше країн та активістів.

Ключові слова: безпека, екологічна безпека, правове забезпечення екологічної безпеки, міжнародні організації з екологічної безпеки.

Krystiuk V. LEGAL PROVISION OF ENVIRONMENTAL SAFETY: EXPERIENCE OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS

Випуск 15. 2023

© В.О.Кристюк, 2023